

podijeljene u tri cjeline: knjige i posebna izdanja, znanstveni radovi u časopisima i zbornicima (izvorni znanstveni i pregledni članci, prethodna priopćenja) te stručni prilozi u časopisima, zbornicima, knjigama, enciklopedijama, leksikonima, katalozima i novinama. Bibliografija donosi više stotina naslova, a posljednji dio donosi izbor literature o profesoru Obadu prema kronološkom redu izdavanja.

Posvećen znanstvenom i sveučilišnom radu Stijepa Obada Zbornik donosi niz vrijednih i zanimljivih priloga koji mnogo govore o raznovrsnoj znanstvenoj i kulturnoj djelatnosti ovog istaknutog hrvatskog povjesničara. Također, dotičući se raznolike tematike, od političke i vojne do društvene i kulturne, velik broj članaka nevezanih direktno za život i djelo Stijepa Obada, postavlja i rasvjetljava brojna pitanja vezana za novovjekovnu povijest Dalmacije. S obzirom na to da su ih napisali Obadovi bivši studenti, to rječito govori o predanom Obadovom radu na stvaranju generacije stručnjaka koji uvelike pridonose boljem poznavanju prošlosti Dalmacije.

Filip Novosel

Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, sv. 53, Zagreb – Zadar 2011., 439 str.

Godine 2011. objavljen je 53. svezak znanstvenog časopisa *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*. Časopis je podijeljen u dvije cjeline: *Znanstveni i stručni članci* (1-417) i *Ocjene i prikazi* (419-434). Prva cjelina sadrži ukupno 13 radova: sedam izvornih znanstvenih radova, dva pregledna članka, dva prethodna priopćenja i dva stručna članka. Prilozi kronološkim redoslijedom obrađuju razne probleme vezane uz povijest Zadra i Dalmacije općenito.

Prvi rad u časopisu, pod naslovom *Počeci i razvoj ninske Crkve do dolaska franačkih misionara u hrvatske krajeve* (1-47) donosi temu iz razdoblja kasne antike. Autor priloga, Zvezdan Strika, bavi se proučavanjem problema širenja kršćanstva na prostoru Liburnije, najgušće naseljenog područja rimske provincije Dalmacije. U središtu zanimanja nalazi se grad Nin i njegovo šire područje, koje prema arheološkim nalazima svjedoči o brzom razvoju kršćanskih struktura u Liburniji još prije dolaska Hrvata. U tom kontekstu, na temelju mnogobrojnih arheoloških nalaza i literature, autor razmatra pitanje postojanja biskupijskog središta u Ninu prije dolaska franačkih misionara u hrvatske krajeve.

Srednjovjekovnu temu donosi Milko Brković u prilogu *Srednjovjekovne isprave bosansko-humskih vladara u Veneciji* (49-100). U radu je kronološkim redoslijedom predstavljeno trinaest sačuvanih isprava koje pobliže opisuju odnose srednjovjekovne Bosne s Venecijom u razdoblju kada Republika Sv. Marka zadobiva dalmatinske gradove iz ruku ugarsko-hrvatskih vladara. U prvom dijelu autor donosi tekstove i prijevode isprava, dok u drugom dijelu obrađuje njihov povijesni sadržaj i okolnosti njihova nastanka.

Sljedeći članak u časopisu nosi naslov *"Tog sretnog dana ..." Uz 440. obljetnicu Lepantske bitke* (101-134). U njemu Krešimir Kužić analizira doprinos galija iz hrvatskih primorskih gradova koje su sudjelovale u glasovitoj Lepantskoj bitci 1571. godine. Osim rekonstrukcije učinka pojedinih galija iz hrvatskih krajeva, ovaj članak donosi i mnoge druge zanimljive informacije vezane uz navedenu bitku. Primjerice, na početku rada donosi se osvrt na djela suvremenih domaćih autora s temom Lepantske bitke, potom se proučavaju razlozi okupljanja flote Svete lige, kao i njezina taktika te stanje pojedinih eskadri prije polaska iz Messine. Na kraju priloga nalaze se slikovni prilozi i tablice s nazivima galija te imenima njihovih zapovjednika.

Prisutnošću i djelovanjem useljenika iz Budve u Zadru u razdoblju od kraja 16. stoljeća do početka 19. stoljeća bavi se Lovorka Čoralić u radu *Budvanski iseljenici u Zadru (od kraja XVI. stoljeća do početka XIX. stoljeća)* (135-162). Istraživanje je zasnovano na raščlambi gradiva iz Državnog arhiva u Zadru, prije svega Spisa zadarskih bilježnika i Spisa generalnih providura.

U uvodnom dijelu rada donose se opći podaci vezani uz budvanske useljenike u Zadru, uključujući njihovu društvenu i profesionalnu strukturu, njihove odnose sa zadarskim crkvenim ustanovama te opće čimbenike njihove uklopljenosti u novoj sredini. U središnjem dijelu rada razmatraju se dokumenti u kojima se spominju iseljenici grada Budve u Zadru. Na kraju rada priloženi su djelomični prijepisi nekoliko oporuka budvanskih useljenika u Zadru.

Grozdana Franov Živković autorica je članka pod naslovom *Bratovština* (skula) *župe sv. Ivana Krstitelja u Tinju i župe sv. Petra i Pavla u Bubnjanima u 18. stoljeću* (163-187). U članku je obrađena matrikula ("madríkula") župe sv. Ivana Krstitelja u Tinju i župe sv. Petra u Bubnjanima. Godine 1713. dvije navedene župe, kao i njihove bratovštine, spojene su u jednu župu, odnosno bratovštinu – Tinj. Analizom pravila (kapitula) bratovštine autorica istražuje koji su bili njezini glavni ciljevi i zadaci. Veći dio "madríkule" pisan je kurzivnom glagoljicom, što se može uočiti iz slika koje su priložene ovome članku. Važno je napomenuti kako je ovo jedan od rijetkih sačuvanih glagoljskih kodeksa iz područja zadarskog zaleđa, a od velikog je značenja za proučavanje svakodnevnoga života ljudi te funkcioniranja crkvene i civilne uprave.

Slijedi članak Frane Ivkovića *Ustroj uprave u Boki kotorskoj od francuske uprave 1807. do kraja druge austrijske uprave 1918. godine* (189-200). Uspoređujući dvije različite vlasti koje su upravljale područjem Boke kotorske, autor nas kroz rad pobliže upoznae s bitnijim reformama u upravi na ovom području. Posebno se obrađuje razdoblje francuske uprave od 1807. do 1814. godine, kada su Boka kotorska i Dubrovnik ustrojeni kao jedno upravno područje u sklopu Ilirskih provincija, a zasebno doba Druge austrijske uprave, koja je potrajala od 1814. do 1918. godine, kada je uspostavljena jedinstvena pokrajina – Kraljevina Dalmacija.

Zloسلجاني (Pirovčani) i "Sjećanja na Zloسلجane" Ljubomira Draganića Vrančića (201-222) naslov je prethodnog priopćenja, čije su autorice Maja Polić i Nina Spicijarić Paškvan. U središtu zanimanja nalaze se Zloسلja, odnosno današnji Pirovac, mjesto u okolici Šibenika. Osim utvrđivanja etimologije naziva toga mjesta, u radu se proučava do sada neobjavljeni zapis "Memorie sui Zloسلجani" ("Sjećanja na Zloسلjane") Ljubomira Draganića Vrančića, nastao u razdoblju između 1918. i 1922. godine. Navedeni rukopis predstavlja važan prikaz višestoljetnoga života tamošnjega seljačkoga stanovništva.

Marjan Diklić kroz članak *Zadar i Rapallski ugovor* (*Uz 90. obljetnicu*) (223-242) razmatra položaj Zadra te općenito Dalmacije tijekom i nakon Prvoga svjetskog rata. Nakon završetka rata i raspada Austro-Ugarske Monarhije, Italija je izvršila okupaciju istočnojadranske obale na temelju Londonskoga ugovora iz 1915. godine. U radu se obrađuju razni problemi koji su proizašli iz ovoga čina, poput pitanja razgraničenja s Kraljevinom Italijom na moru, odnosno rješavanja Jadranskoga pitanja, zatim Mirovne konferencije u Parizu te "Rapalskog ugovora" iz godine 1920. i njegovim posljedicama za Zadar i njegovu okolicu. U prilogu se mogu naći dvije karte spornoga razgraničenja, a na kraju su priloženi prijepis "Rapalskoga ugovora" te popis važnijih izvora i literature.

Deveti rad u časopisu djelo je Franka Miroševića pod naslovom *Dubrovnik i Dubrovački kotar od Banovine Hrvatske do talijanske reokupacije* (*od rujna 1939. do rujna 1941.*) (243-279). U radu su na temelju dosad objavljene literature i izvora prati razvoj događaja u Dubrovniku i dubrovačkom kotaru u razdoblju od uspostave Banovine Hrvatske do rujna 1941. godine. Na početku rada opisani su stranački odnosi uoči sloma Kraljevine Jugoslavije, a zatim se promatraju složene političke prilike na dubrovačkom području koje su obilježili događaji poput Travanjskog rata, talijanske okupacije i uspostave ustaške vlasti te ponovne uspostave talijanske vojne i civilne vlasti u rujnu 1941. godine.

Zadarske novine *Giornale di Dalmazia i Glas dobrovoljca* (1941.-1943.) (281-311) naslov je sljedećeg priloga u časopisu. Sadržajnom analizom novina koje su izlazile u Zadru u vrijeme talijanske okupacije, Tatijana Petrić omogućuje uvid u gospodarski, politički, obrazovni i kulturni život Zadra te njegovih stanovnika u vrijeme Drugog svjetskog rata. Iz članka se

može saznati kako su novine istovremeno služile i kao medij za ratnu i političku propagandu te prijenos ideja fašističkog režima na širi sloj građanstva. Na kraju rada donosi se i popis korištene literature.

Tonko Barčot kroz prilog *Vlast Nezavisne Države Hrvatske na otoku Korčuli* (313-358) nastoji otkriti značajke vlasti Nezavisne Države Hrvatske na otoku Korčuli od kraja travnja 1941. do sredine rujna 1944. godine. Koristeći se arhivskim zapisima Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu, detaljno je prikazan proces preuzimanja vlasti u Kotarskoj oblasti i općinskim upraviteljstvima. Posebna pozornost posvećena je nastojanjima za osiguravanjem potrebnih životnih namirnica, kao i snažna antipropagandna djelatnost njemačkih vojnih vlasti prema Narodnooslobodilačkom pokretu.

Isječak iz kulturne baštine Zadra donosi Teodora Vigato u prilogu *Počeci lutkarstva u Zadru* (359-385). Autorica obrađuje djelovanje Kazališta lutaka u Zadru od osnivanja 1951. do profesionalizacije 1963. godine. Navodi kako je prvo desetljeće zadarskog lutkarstva obilježio rad osnivača, redatelja i glumca Bruna Paitonija, koji je lutku tipa "guignol" izravno iz Pariza doveo u Zadar i tamošnjoj djeci organizirao lutkarske predstave. Nadalje, autorica ističe redateljske, dramaturške i animatorske posebnosti lutkarskih predstava, poznatih pod imenom "Gatarina škola". Na kraju se opisuje sukob između osnivača i članova ansambla, koji je obilježio kraj jednog razdoblja, ali i početka novih odnosa u spomenutoj zadarskoj kulturnoj ustanovi.

Zadnji članak u časopisu naslovljen je *Rukopisi u knjižnici Državnog arhiva u Zadru* (387-417). Mirisa Katić Piljušić u ovome članku prikazuje zbirku rukopisa, koja se nalazi u Knjižnici Državnog arhiva u Zadru. Knjižnica sadrži ukupno 130 naslova u 153 sveska rukopisa od 16. do 20. stoljeća, koji se najviše odnose na povijest Dalmacije. U radu se istražuje postanak i izgradnja zbirke, analizira se dostupnost informacija i važnost načina obrade i prikaza rukopisa u sustavu knjižnične i arhivske informacijske djelatnosti. U prilogu se donosi katalog spomenutih rukopisa.

Časopis završava cjelinom *Ocjene i prikazi* (419-434), u kojoj se nalazi ukupno pet prikaza monografija koje obrađuju teme iz povijesti Zadra i njegove okolice, kao i hrvatskog jezikoslovlja.

Najnoviji broj časopisa *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, kvalitetom i raznovrsnošću svojih priloga predstavlja važan doprinos za bolje upoznavanje zadarske, ali i dalmatinske povijesti. Radovi sadržani u ovome časopisu zasigurno će poslužiti znanstvenoj javnosti u nekim budućim istraživanjima, a isto tako će ponuditi zanimljivo i poučno štivo za šire čitateljstvo.

Juraj Balić

Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku, sv. 50, Zagreb – Dubrovnik 2012., 441 str.

U duhu zacrtane politike, Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku i u svojem 50. svesku donose pregršt radova koji se tiču problematike vezane uz dubrovačko područje te njegovu bližu okolicu. Ovaj godišnjak u svom tekućem izdanju iz 2012. godine predstavlja četrnaest radova iz kategorije izvornih znanstvenih članaka, jedan *In memoriam* te recenzije i prikaze.

Prvi članak, pod naslovom *Dubrovačka slika Venecije i venecijanska slika Dubrovnika u ranom novom vijeku* (9-37), autora Lovre Kunčevića, bavi se analizom odnosa između Dubrovačke Republike te Mletačke Republike. Autor uz pomoć historiografije, književnih djela, javnih govora te diplomatskih dokumenata pokušava dokučiti kako su se ove dvije sile na Jadranu u 16. i 17. stoljeću međusobno doživljavale.